

2 CENTESIMI

Prebrojba za Monariju iznosa 4 K za 3 mjeseca. Pojedini broj 2 pare.

Abbonamento per la Monarchia: Correo 4 per 3 mesi. Un singolo numero 2 cent.

Abbonament für die Monarchie: Vierteljahr 4 K. einzeln Nummer 2 Heller.

OMNIBUS

Izlati svaki dan osim nedjelje i svake u 11 ura prije podne.

Esce ogni giorno eccettuato le domeniche e feste alle 11 ant.

Erscheint täglich außer an Sonn- und Feiertagen um 11 Uhr Vormittag.

2 HELLER

Za naručnje objava u „Monarchia“ 20 para se za svaki red 2 para. Najmanja pristojba 30 p.

Per le inserzioni d'avis nel „Monarchia“ d'abbonarsi si paga per ogni parola 2 cent. L'ass. minima 30 centesimi.

Jedes Wort im „Monarchia“ Anzeiger kostet 2 h. Die niedrigste Taxe 30 h.

Uprava i uredništvo — Amministrazione o redazione — Administration und Redaktion: Tiskara LAGINJA i dr., PULA — Via Giulia br. 1.

VIESTI.

Mjestne.

Pripomoć ribarstvu.

Veseli nas javiti, da je c. k. pomorska oblast u Trstu odpisom od 2 aprila 1909. broj 5156 dozvolila za pospiješnje ribarstva:

1. Novo ustanovljenoj ribarskoj zadrugi u Ližnjani K 1000;

2. Gralić Antonu pok. Mate iz Medulina i Milošević Martinu pok. Josipa iz Ližnjana svakomu po K 150, skupno K 300;

3. Černoboru Blažu Antonovom iz Premanture i Abba Franu iz Fažane, svakom K 100, skupno K 200.

Isto tako podijelila je pomorska oblast nekim ribarskim zadrugama i manjim udruženjima potpore, ali nam nisu javili, komu baš i koliko.

Hvalimo ovaj korak pomorske oblasti i preporučamo joj, da svakako najdalje dođuće godine (jer ove već nije u proračunu) poskrbi za jedan čvrsti lukobran na Kangradu ili drugom položaju na ližnjanskoj obali, kako je i naš zastupnik dr. M. Leginja ponovno preporučao, jer bez toga u pogiblj dođu i ribarske ladje; pak kako čujemo i sam narod nešto je pripravao dati rabote, a u takvu službu vladi je dužnost, da priskoči u pomoć tim pripravnije.

Sinoćna predstava.

Sinoć su naši marni dilantni davali tri aktovke i to: »Medveda« od Čehova, »Povratka« Tucićev i »Iznajmljuje stan« od Čorovića. »Medved« je osjela kritika Čehova koju su nam dilantni dobro izveli. Kao drugi komad bio je prikazan »Povratka« od Tucića. U istom prikazuje nam se jedna zalostna posljedica izseljivanja u djelu našeg naroda. Muž kad se vrata kući iz Amerike nadje ženu, gdje živi u preljubu, na što ju je djelomice nagнала potreba. Komad je bio dan od dilatanata izvratno. Svi su veoma dobro odigrali svoju ulogu. Veseliniću je bio izvratan lvo. I drugi su bili svaki na svom mjestu. Kao treći komad vidjesmo uspješnu komediju Čorovića »Iznajmljuje se stan«, u kojoj ima veoma komičnih situacija. I tu su naši dilantni dobro izveli. Kazalište je bilo prilično posjećeno.

Poziv dilantima.

P. n. gg. članovi »Dramatskog odjeka«, umoljavaju se da svi dodju večeras na pokus »Žena iz naroda« i to u 8 sati.

Za javnu pučku knjižnicu u Puli.

Gospodin Dušan pl. Preradović, zapovjednik oklopnice u m. darovao je za javnu pučku knjižnicu 163 svezaka raznih knjiga, na čemu mu se pripravi odbor najljepše zahvaljuju. Istodobno odbor ponovno molu sve one, koji su obećali dati knjiga da iste priprave i jave bilo našem uredništvu bilo učitelju Čikoviću kod Družbine škole kada se po njih može doći. One pako koji još ne obećaše a znamo da imadu knjiga i da su voljni da ih daruju za pučku knjižnicu, molimo ih da pošalju na »Čitaonicu« ili da jave kada se može po njih.

Dar.

Gosp. Samo Vrbar darovao je za pučku knjižnicu u Puli kruna 5. Ugledali se i drugi!

Skupština »Narodne radničke organizacije«.

Jučer se je održavala godišnja skupština »Narodne radničke organizacije«, posjećena od jedno 150 i više članova. O toku skupštine izvijestiti ćemo sutra.

Nova podružnica Družbe.

U Dekanima (kotar Kopar) osnovala se je nova podružnica »Družbe sv. Ćirila i Metoda«. A koliko je još mjesta po Istri i Dalmaciji koja nemaju podružnice?

Razne.

Početak ustavnih uredaba u Bosni.

Poslije odobrenja pravoslavne autonomije javlja se sada da je i statut o muslimanskoj autonomiji i o uređenju vakufskog pitanja dobio kraljevu sankciju.

Uz uređenje vjerskih pitanja, koja su do sada bila najvažnija za Bosnu i Hercegovinu, vlada pomalo izkupljuje i obećanja dana u delegacijama i parlamentu o uvođenju ustavnih uredaba, no svakako tempom koji bi trebao da bude mnogo brži i na način, koji ne zadovoljava. Vlada je uređila radničku osiguranje, ustanovila je odvjetničku komoru, te komoru trgovačko-obitničku sa 60 vijećnika. Bila je i anketa za uvođenje ustava i izbornog reda, te se sada javlja da je isti skoro gotov i da će u desetak dana biti posvećeno ustanovljeno, buduće se baš sada radi na zadnjem kodifikaciji. Pitanje pak ustava je najvažnije i po istome će se razabirati tačno odnošaj u kojem će Bosna i Hercegovina biti sa Monarhijom. U koliko će uživati podpunu autonomiju i kako će sudjelovati u onim pitanjima, koja će biti odzeta od kompetencije autonomije. Svakako poslije zadnjih događaja može se suditi da će zemaljski red ili kako se bude zvao ustav ići za ojačanjem današnjeg dualističkog ustrojstva Monarhije pridržavajući delegacijama najvažnije poslove Herceg Bosne.

Nu osim ustavnog reda i sabora vlada mora da uređi i okružna zastupstva, što je i obećala, te da proširi gradsku autonomiju, te uvede i druge potrebite ustavne slobodštine ne samo teoretski već normirajući ih stalno.

Saborski će izbori biti svrhom svibnja, to će se onda viditi koštalicija stranaka. Dan danas se pak može opaziti ove nuance. Najjača je arabsko-muslimanska opozicija pod vodstvom bega Firdusa i Jettanovića onda imamo srbsku samostalnu stranku sa dr. Dimitrijevićem na čelu, te muslimansku demokratsku stranku sa Ademagom Mesićem. Kod Hrvata katolika opala se dvie struje. Jedna sa dr. Mandićem i franjevićem na čelu, a druga pod vodstvom nadbiskupa dra. Stadlera.

Školska reforma u Austriji.

Odavna se je čutila potreba reforme srednjih škola u Austriji. No to se je pitanje proučavalo kao obično dugo, dok nije bivši ministar dr. Marchet počeo da postepeno provodi istu. On je reformirao mnoge pedagoške ustanove, kao pitanje pismenih radova, ocjenjivanje, izpit restlosi i sada je morao doći red na reformu naukovne osnove, koja je žurno tražila malo savremenosti sa društvenim potrebama naobrazbe. To je u odstupio: Njegov nasljednik grof Stürgkt je proveo tu reformu, nu kao klasični filolog proveo je na polovicu, buduće nije htio žrtvovati

malo sati klasičkih jezika za upodunjene naobrazbe u predmetima realnog i praktičnog znanja.

I baš u tome što se je pridržao dosadašnjeg obseg materijala i broja sati za učenje grčkog i latinskog, mislimo da je naukovna reforma za gimnazije polovičasta. Jer uz pridržanje dosadašnjeg broja sati nije bilo moguće, ako se nije htjelo preobteretiti djake, što je protiv svakog pedagoškog principa, uvesti sve potrebne reforme u pogledu predmeta o javnom i praktičnom životu. S naukovom osnovom ipak je učinjen korak naprijed. Uvelo se je obligatno učenje gimnastike u svim razredima. Isto tako i učenje higijene i statistologije, no mislimo, da je za to nedovoljno ustanovljen broj sati. Preuzela se je obuka prirodopisa i kemije, praktičnije i zornije spojeno sa ekskursijam. Uzeto se je veći obzir na naukovni jezik. Preuredilo se je i učenje povjesti i geografije. Još se je jedna važna novost uvela. Uvelo se je nauka o državljanstvu i utavu. Što se tiče realnaka tu je naukovna osnova preuređena samo obzirom na današnji napredak pojedinih znanosti i potrebama temeljne priprave za kasnije više praktične nauke.

Djelovanje »Zemaljskog gospodarskog vijeća« u Dalmaciji.
»Zemaljsko gospodarsko vijeće« u Dalmaciji počelo je da u najnovije doba razvija veliku djelatnost. Najprije se je uređilo samo, te izdaje liepo uređeni »Gospodarski vjestnik«. Onda je preuzelo »Poljodjeljsku poslovnicu« od Namjesništva pod svoju upravu sa podporom ministarstva od 12.000 K godišnjih. Sada pako dalo se je na osnivanje kotarskih gospodarskih združuga. Osim toga misli uređiti prodaju proizvoda na veliko, te će sada uređiti »Ujarski odjek«, te nastaviti uspješno poduzete Artmana u Spljetu, a misli vremenom uređiti u »Vinarski odjek«, te stupiti radi toga u doticaj sa »Zadrugom« za izvoz dalmatinskih proizvoda. Vremenom bi uređio prodaju i drugih gospodarskih proizvoda.

PARTE ITALIANA.

NOTIZIE.

Le dimissioni del presidente della Giunta amministrativa dott. Stanich.

Il »Giornaleto« annunzia aver il presidente della Giunta amministrativa rassegnato le proprie dimissioni per ragioni private. Al suo posto subentrò il vicepresidente dott. Bregato.

Bollettino sanitario.

Morbi contagiosi a Pola li 10 aprile 1909: Morbillo 2 casi, Scarlattina 2 casi, Tifo 2 casi.

Gli avvenimenti in Turchia.

La rivoluzione di Costantinopoli che pareva essere finita non è ancora terminata. I giovani Turchi che hanno mantenuto la loro influenza in provincia marciavano ora col secondo e terzo corpo di armata da Salonico e Adrianopoli verso Costantinopoli. Essi hanno intimato al sultano un ultimatum chiedendo la rinviatizzazione di Hilmi pascià e Ahmed Riza ed il ritorno dello stato prima della rivoluzione. Essi sono decisi di non ritirarsi. Durante la rivoluzione si ebbero una trentina di morti e circa 600 feriti.

L'imminente scoppio della crisi in Ungheria e la Croazia.

La questione bancaria si deve questi giorni risolvere e dati i divergenti punti di vista dei partiti e l'atteggiamento del Governo austriaco una crisi in Ungheria è imminente. Più della crisi che minaccia da quasi un anno l'attuale Governo magari a noi interessano gli eventi di Croazia.

Ora che non vi è più pericolo di guerra i circoli governativi devono intraprendere qualche passo per risolvere il conflitto col Croazia che è arrivato al punto morto. Anche loro sono persuasi che si deve risolvere la questione. Tutti gli esperimenti finora provati non condussero a nessun risultato, però gli esperimenti non sono cessati e siamo sicuri che sene terranno dei nuovi e che le prove a cui fu messa la Croazia non sono ancora finite.

Il bar. Rauch fu chiamato d'improvviso telegraficamente a Budapest e da vari fatti si potrebbe dedurre che lo scioglimento della Dieta ancora non costituita sia imminente. Perciò i partiti specialmente la coalizione serbo-croata si pronta alla lotta. Il comitato esecutivo tenne seduta e decise la tattica d'adattarsi nel parlamento e di froote all'eventuale crisi. Questa è di somma importanza per la soluzione del conflitto, perché in caso di cambiamento del regime in Ungheria non è escluso un armistizio. Noi però siamo convinti che la lotta che oggi è imposta alla Croazia non cesserà tanto presto. L'atteggiamento del popolo è encomiabile. Egli non cede a tutte le violenze e provocazioni, ma è convinto della santa causa per la quale lotta e sa che riuscirà da essa vincitore soltanto mantenendo la più stretta unione coi fratelli Serbi. I fattori governativi non hanno ancora perduto ogni speranza d'infangare la nostra resistenza perciò terranno ancora un paio di volte a sciogliere la Dieta, fino che — dicono essi — non vi sarà eletta una maggioranza che acconsentirà ai propositi dell'Ungheria. Dunque nuove lotte e nuovo persecuzioni.

Il viaggio del ministro del commercio in Dalmazia.

Abbiamo dato notizia sul viaggio del dott. Weisskirchner a Trieste, Brioni e Lussinpiccolo. Da Lussinpiccolo il ministro proseguì per la Dalmazia. A suo tempo i giornali hanno annunziato che il ministro intraprenderà un viaggio d'ispezione in Dalmazia visitando le opere portuali ed informandosi sui lavori e bisogni della provincia in quanto stanno in relazione col suo ressort. Aggiungevano inoltre che il ministro verrà accompagnato da qualche deputato dalmato, probabilmente dal cav. Vuković o dott. Tresić-Pavičić. Ora che il viaggio del ministro è quasi compiuto si vede il ministro non visitò il paese per informarsi sui bisogni o per ispezionare i provvedimenti presi e le opere in costruzione, ma bensì il viaggio fu soltanto un viaggio di piacere ciò ch'è si vede chiaramente dal modo nel quale fu compiuto e dai luoghi visitati. Egli visitò Arbe ed il luogo dove sorgeva il sanatorio del comune di Vienna, poi si recò a Lissa e fece una visita alla grotta sull'isola Buni, proseguì poi per Lesina dove dopo una sosta di un'ora prese la rotta di Ragusa. Come si vede

egli visitò soltanto i luoghi di cura oppure noti per le bellezze naturali. Sebenico e Spalato coi dintorni che sono i centri commerciali ed industriali del paese neppure non vide.

Vlastnik i izdavač: Tiskara LAGINJA i DR.
Odgovorni urednik: Jerko Matijević.

Mali oglasnik. Piccolo notiziario.

DA VENDERE una casa e campagna a Vaimale. Instruarsi presso Simone Valcovich, deposito vini al Cristo N. 5.

NA PRODAJU je kuća i polje u Valmadama. Obratiti se Simunu Valcovichu skladište vina, kod Križa br. 5.

PRODAJU se škriple (kašuni) u tiskari Luginja i dr., ul. Giulia br. 1.

VENEBNI casoni nella tipografia Luginja e comp., via Giulia 1.

TRAŽIM sobu i kuhinju za obitelj bez djece. Ponude na upravu «Omnibus».

CERCO stanica con cucina per famiglia senza prole. Offerte all'amministrazione dell'«Omnibus».

Puškim školama i konsumnim društvima preporuča se osobito naša „Narodna Papirnica“ za nabavu raznih školskih teka i risanka kao i pločice i ino školske potreboće, te sve knjige i tiskane potrebne za konsumna društva. Preprodavačima znatan popust. 52 a

Trgovcima i raznim gospodarskim društvima na znanje: U našoj „Narodnoj Tiskari Luginja i drug.“ mogu se dobiti razne trgovačke i zapisničke knjige uz jeftinu cenu. 52

Sjetite se družbe Sv. Cirila i Metoda za Istru!

Podpisana uprava reštauracije „Narodnog Doma“ u Puli, uslobodjuje se javiti p. n. općinstvu grada i okolice, da je od sada unaprijed svaku večer u prostorijama

„Narodnog Doma“ veliki tamburaški koncert mješovitog tamburaškog zbora.

Na programu je preko 200 različitih komada. Početak je koncerta u običnim danima u 6 sati na večer a nedjeljom i blagdanima, od 9 u jutro do 1 sat po podne i od 4 sata unaprijed poslije podne.

Ulaz besplatan.

Za dobro piće, jelo, kao i brzu podvorbu potpuno je obiskrbljeno.

PULA, dne 19. aprila 1909.

Za što mnogobrojniji posjet moli
uprava reštauracije „Narodnog Doma“.

Gulikovac na 3 srebrne kolajne
Geriol godine 1891. 1894. 1900.

1. i 2. srebrna kolajna
u vidu godine 1908.

1. srebrna kolajna i zlatni krlj u
Rimu godine 1903.

Svijećarna na paru

J. Kopač, Gorica, ul. Sv. Antona br. 7.

Preporuča pred. svećenstvu, crkvenom starešinstvu, p. n. slavnom obćinstvu svijeće iz prijesnog pčelovog voska. Kilogram po K 5.—. Za prijesnost jamčim s K 2.000. Tamjan Myrrhae, Styrax, fitilja i stakla za vjetro svjetlo po jeftinijoj cijeni. Gg. trgovcima preporučam svijeće za pogrebe, za božićno drveće, vošteni svitci i med najjeftinije vrsti uz veoma niske cijene. Zudi vosak kupujem u svakoj množini po najvišoj dnevnoj cijeni.

Na zahtjev šaljem cijenik franko.

Filip Barbalić
POLA, via Sissano 3 — via Diana 3.
Deposito Mobili nuovi ed usati.
Compera e vende Mobili in buonissimo stato.
Assume Commissioni e Rappresentanze.

Skladište noćeg i rabljenog pokućstva.
Kupuje i prodaje pokućstvo u dobrom stanju.
Preuzimlje kamlije i zastupstva.

Austro-Hrvatsko paretbrodarsko društvo
na dionice u Pantu.

Plovitbeni red
vrijedi od 7. travnja 1909. do opoziva.

Pruga: Rijeka-Punat.

Seaki dan oim anđelja	Odi i Dol.	Postaje	Dol. i Odi.	Seaki dan oim anđelja
prje podne				po podne
5.—	odl.	VPUNAT	dol.	4.50
5.15	dol.	Krt	odl.	4.35
5.25	odl.		dol.	4.25
5.40	dol.	Glavotok	odl.	3.40
5.45	odl.		dol.	3.35
5.55	dol.	Malinska	odl.	3.15
6.05	odl.		dol.	2.55
7.40	dol.	Onišalj	odl.	2.10
7.45	odl.		dol.	2.—
8.45	dol.	RUEKA	odl.	12.25

Pruga: Baška-Punat.

Ulazak Cetr. Sriboto	Odi i Dol.	Postaje	Dol. i Odi.	Poned. Srijeda Petak
prje podne				po podne
3.45	odl.	Baška	dol.	6.—
4.45	dol.	Punat	odl.	5.—

Vrijetno pristajanje u Rijevicima i Staroj Baški.

Ravnateljstvo si pridržuje pravo — prema okolnostima — promjene plovitbenog reda.

Agencija na Rijeci kod L. Pakulčića, Via Andrićevy 25
PUNAT, dne 2. travnja 1909.

RAVNATELJSTVO.

SVOJ K SVOMU!

Veliko skladište gotovih odijela i rubenine

Zadnja moda! za gospodu i dječake Najnoviji kroj!

u PULI ulica Giosuè Carducci br. 55.

Podpuna gotova odijela za svaku dobu godine, kabanica, paletots, rublja, ovratnika, ogrlica itd.

Roba iz najboljih tvornica sukna.

Cienc vrlo umjerene.

Preporuča se Slavenima
slavenska tvrdka TRANFIĆ.

SVOJ K SVOMU!

ISTARSKA POSUJILNICA u PULI

Prima zadrugare, koji uplaćuju sadržajnih dionova jedan ili više po kruna so.

Prima novac na štednju od svakoga, ako i nije član to plaća od istoga 4%,
čisto bez ikakvog odbitka.

Vraća na štednju uložene iznose do 1000 K bez predhodnog odhaza, a iznose od 1000 K ako se nije kod uložnja suglasno ustanovila veći ili manji rok za odhaz, uz odhaz od 8 dana.

Zajmove (posude) daje samo zadrugarom, i to na hipoteku ili na mjenice i sadržajne uz garanciju.

Uredovni sati svaki dan od 9—12 sati prije podne i 2—6 sati poslije podne; a nedjelju i blagdana zatvorena.

Društvena pisarna i blagajna nalazi se u viali Carrara vlastita kuća (Narodni Dom) prvi pod kruno, gdje održavaju publiko kuhinjanje.

Ravnateljstvo.

ULICA GIULIA
Br. 1.

SVOJ K SVOMU!

ULICA GIULIA
Br. 1.

TISKARA I KNJIGOVEŽNICA LAGINJA I DR.,

Ulica Giulia 1. - PULA - Ulica Giulia 1.

Preporuča se za:

TISKARSKE, KNJIGOVEŽNICE I GALAN-
TERIJSKE RADNJE.

SOLIDNA IZRADBA PEČATA I GUME.

Imade u zalih

TISKANICE I KNJIGE za P. N. OBĆINE

CRKVE, ŠKOLE, ODVJETNIKE,

POSUJILNICE I KONSUMNA

DRUŽTVA, TRGOVAČKE KNJIGE, --

PISANKE za ŠKOLE kao i sve PISAR-

SKE I RISARSKIE POTREBŠTINE. --

Prodaja papira na malo i veliko.

Jeder Art Buchbinderarbeiten werden in der Buchbinderei

LAGINJA & Cie., Via Giulia 1

thorommen und billig geliefert.

ŠIRITE I KUPUJTE „OMNIBUS“. DIFFONDETE L' „OMNIBUS“